

EXAMENUL NAȚIONAL PENTRU DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR
19 iulie 2023

Probă scrisă

FILOSOFIE ȘI LOGICĂ, ARGUMENTARE ȘI COMUNICARE

Varianta 3

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece punct din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de patru ore.**

I TÊTEL

(60 punct)

A. **Olvassa el figyelmesen az alábbi szövegrészeket:**

A törvény Uralma ugyanis - a formális törvény uralmának értelmében, amikor nicsenek a hatalom által bizonyos embereknek juttatott privilégiumok – megvédelmezi azt a törvény előtti egyenlőséget, ami az önkényuralmi kormányzás ellentéte. Mindennek szükségszerű és csak látszólag paradox következménye, hogy a törvény előtti formális egyenlőség ellentmondásban van s valójában összeegyeztethetetlen a kormányzat bármely, az különböző emberek anyagi vagy valódi egyenlőségét előidéző szándékozó tevékenységével, s hogy az osztó igazságosság valódi eszményére törekvő minden politika szükségképpen vezet a Törvény Uralmának felszámolásához. Ahhoz, hogy különböző emberek esetében ugyanarra az eredményre jussunk, szükségszerűen különbözőképpen kell bánnunk velük. Azzal ugyanis, hogy különböző embereknek ugyanazokat az objektív lehetőségeket nyújtjuk, még nem kínálunk nekik ugyanolyan szubjektív esélyeket. (...)

Az a konfliktus, ami egyfelől a formális igazságosság és a törvény előtti formális egyenlőség, másfelől pedig a tényleges igazságosság és egyenlőség különböző eszményeinek megvalósítási kísérletei között feszül, fényt vet a „privilégium” fogalmával kapcsolatos széles körben elterjedt fogalomzavarra és a használatával való következetes visszaélésre is.

(F. A. Hayek, *Út a szolgasághoz*)

Az igazságosság tehát a tökéletes erény, nem egyszerűen és föltétlenül ugyan, hanem gyakorlati viszonyban más emberekhez. És ezen oknál fogva gyakran az igazságosság valamennyi erény közt a legjelesebbnek tartatik. (...) És a példabeszédben is azt mondjuk: „Az igazságosságban összefoglaltatik valamennyi erény.” De a legtökéletesebb erénynek is vétetik, mivel a legtökéletesebb erények gyakorlati alkalmazása. Tökéletes pedig azért, mivel, ki ezen erénnyel bír azt mások irányában is és nem egyedül gyakorolhatja. Vannak t.i. sokan, kik magán ügyeikben képesek az erény gyakorlására, mások iránti viszonyaikban viszont nem képesek. – Ezen oknál fogva jelesnek tartjuk Bias nyilatkozatát: „hogy a hivatal fogja az embert felmutatni és bebizonyítani”. Mert a hivatalnok viszonyban és életközösségben áll másokkal. Ugyan ezért valamennyi erény közt egyedül az igazságosság mutatkozik máshoz tartozó jónak, hiszen másokra vonatkozik; azt mivel t.i. ami másnak használ, legyen ez akár uralkodó, akár közügy.

(Arisztotelész, *Nichomachosi etika*)

Az adott szövegrészek alapján:

1. Mutassa be az első szövegben említett két igazságosságtípus jelentését! **6 pont**
2. Elemesse, körülbelül két oldal terjedelemben, azokat az igazságosságra vonatkozó filozófiai szemléleteket, amelyekre a fenti szövegrészek utalnak! **12 pont**
3. Mutasson be, körülbelül fél oldal terjedelemben, az *egyenlőség* és az *igazságosság* fogalmai közötti összefüggést! **6 pont**
4. A kortárs társadalom kontextusában, érvekkel támasszon alá, F.A. Hayek igazságosságra vonatkozó felfogása időszerűségére vonatkozó nézetet! **6 pont**

B.

1. Adott egy 2. alakzathoz tartozó szillogisztikus módozat, melynek alsó tétele (premissa minor) részleges, felső tétele (premissa maior) egyetemes.

- Írja le, a fent megnevezett sajátosságokkal rendelkező érvényes szillogizmus következtetési sémáját! **6 pont**
- Alkosson természetes nyelven egy, az **a.** pontban megállapított következtetési sémának megfelelő szillogizmust! **6 pont**
- Állapítsa meg, a szillogizmusok érvényességét ellenőrző bármely módszer segítségével, a szerkesztett szillogizmus érvényességét! **6 pont**

2. Adott az alábbi érvelés:

Ha ezek a tanulók odafigyelnek, akkor amennyiben az oktató magyarázatai világosak, a bemutatót is könnyen megértik. Nem igaz, hogy az oktató magyarázatai nem világosak.

Következésképpen, mivel ezek a tanulók nem figyelnek, a bemutató nem lesz könnyen érthető.

- Írja át az adott érvelést formális nyelvvel! **5 pont**
- Vizsgálja meg az összetett kijelentésekkel végzett érvelés érvényességét ellenőrző bármely módszer segítségével a fenti érvelés érvényességét, és állapítsa meg, hogy érvényes vagy érvénytelen érvelésről van-e szó! **7 pont**

II. TÉTEL

(30 pont)

A Filozófia tantárgy tanterve, többek között, az alábbi sajátos kompetenciákat foglalja magába:

2.1. *Argumentarea unor poziții diferite privind raportul identitate - alteritate în definirea persoanei*

2.2. *Formularea unor judecăți și aprecieri personale referitoare la diferitele concepții cu privire la problematica naturii umane și a sensului vieții*

Adottak a szóban forgó tanterv alábbi adatai:

Domenii de conținut	Conținuturi
Omul	Omul - <i>Problematica naturii umane.</i> - <i>Sensul vieții.</i> - <i>*Omul – ființă culturală.</i>

Mutassa be Az ember tanulási egység végén alkalmazható értékelési eljárást egy olyan összefoglaló értékelő teszt megtervezésével, amelyben az 2.1. és 2.2. sajátos kompetenciák kialakulását/fejlődését ellenőrzi. A bemutatóban kövesse az alábbi szempontokat:

- fogalmazzon meg két tanulási tevékenységet a megadott konkrét kompetenciák alapján;
- készítse el a teszt értékelési mátrixát, megfeleltetve a sajátos kompetenciákat a megadott tartalmakkal,
- nevezzen meg hármat a teszt által megcélzott kognitív szintek közül;
- állítson össze hat objektív itemet (két különböző típusút), amely által a megfogalmazott tanulási tevékenységek értékelhetők, annak tudatában, hogy a tesztet egymás közötti értékelés céljából végzik;
- jelölje meg a teszt időkeretét;
- dolgozza ki a pontozási és javítokulcsot, amelyben hivatalból 1 pont jár.